

PANEL RHIANT CORFFORAETHOL

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 10 Gorffennaf, 2017

PRESENNOL:

Dr Gwynne Jones (Prif Weithredwr) (Cadeirydd)

Y Cynghorydd Llinos Medi Huws (Arweinydd ac Aelod Portffolio ar gyfer Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol)
Y Cynghorydd R. Meirion Jones (Aelod Portffolio ar gyfer Gwasanaethau Addysg, Ieuencid, Llyfrgelloedd a Diwylliant)
Y Cynghorydd Richard Griffiths (Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol)
Y Cynghorydd Margaret M. Roberts (Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio)
Liz Fletcher (Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr)
Dr Caroline Turner, Prif Weithredwr Cynorthwyol a Chyfarwyddwr Statudol Dynodedig y Gwasanaethau Cymdeithasol)
Llŷr Bryn Roberts (Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Plant)
Delyth Molyneux (Pennaeth Dysgu)
Fôn Roberts (Rheolwr Gwasanaethau Plant Dros Dro)
Alex Kaitell (Prif Swyddog Dros Dro - Gweithrediadau)
Dawn Owen (Rheolwr Tîm Lleoli Plant)
Huw Owen (Rheolwr Tîm Plant sy'n Derbyn Gofal)
Heulwen Owen (Swyddog Cyswllt Addysg ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal)
Llinos Edwards (Nyrs Plant sy'n Derbyn Gofal - BIPBC)
Llinos Williams (Rheolwr Gwasanaethau Tai Cymunedol)
Ann Holmes (Swyddog Pwyllgor)

YMDDIHEURIADAU:

Douglas Watson (Cadeirydd Cymdeithas Gofalwyr Maeth Môn)

**HEFYD YN
BRESENNOL:**

Dr Trish Girling (Seicolegydd Clinigol - CAMHS) (ar gyfer eitem 3),
Gwenllian Parry (CAHMS) (ar gyfer eitem 3), Alison Jones (Rheolwr Tîm - Tros Gynnal) (ar gyfer eitem 7) Margaret Peters (Rheolwr Ymgysylltu ac Integreiddio)

Croesawodd y Cadeirydd bawb oedd yn bresennol i'r cyfarfod hwn o'r Panel Rhiant Corfforaethol ac estynnodd groeso arbennig i Aelodau newydd y Panel ac i bawb a oedd yn bresennol am y tro cyntaf.

1 DATGANIADAU O DDIDDERDEB

Datganodd y Cynghorydd Richard Griffiths ddiddordeb personol ond nid diddordeb a oedd yn rhagfarnu yn eitem 5 ar y rhaglen.

2 COFNODION CYFARFOD 5 RHAGFYR 2016

Cyflwynwyd a chadarnhawyd cofnodion y cyfarfod blaenorol o'r Panel Rhiant Corfforaethol a gynhaliwyd ar 6 Mawrth, 2017 fel rhai cywir.

3 MATERION YN CODI

- **Pan Fydda i'n Barod**

Cyflwynodd Rheolwr y Tîm Lleoli Plant adroddiad a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Panel ar weithrediad y cynllun '*Pan Fydda i'n Barod*' yn Ynys Môn. Mae'r cynllun yn caniatáu i berson ifanc sydd eisoes mewn lleoliad gofal maeth cymeradwy a chofrestredig barhau i fyw yn yr amgylchedd teuluol sefydlog a gofalgar hwnnw ar ôl troi 18 oed.

Disgrifiodd y Rheolwr Tîm Lleoli Plant y sefyllfa yn Ynys Môn o ran nifer y bobl ifanc sy'n gymwys dan y Cynllun hwn a'r nifer sydd wedi manteisio arno mewn gwirionedd ers iddo ddod i rym. O'r rheini a oedd yn gymwys, dim ond un trefniant o'r fath sydd wedi'i wneud gan olygu ei bod yn anodd gwerthuso manteision y cynllun mewn cyd-destun lleol. Yn gyffredinol, nid yw'r un o'r trefniadau a wnaed wedi datblygu i fod yn drefniant tymor hir ac mae'r rhan fwyaf yn dod i ben o fewn yr ychydig fisoedd cyntaf. Deallir mai hwn yw'r patrwm yn rhanbarthol hefyd ymysg pobl ifanc gan ei fod yn well ganddynt fyw'n annibynnol neu fod problemau yn dod i'r amlwg unwaith y bydd y person ifanc yn cyrraedd 18 oed yn arbennig mewn perthynas â materion megis rheolau tŷ ac ati

Nododd y Pwyllgor y wybodaeth a gyflwynwyd a'r sefyllfa mewn perthynas â gweithrediad y cynllun yn Ynys Môn. Casglodd y Panel ei bod yn anodd gwerthuso'r cynllun mewn modd ystyrlon ar hyn o bryd oherwydd bod cyn lleied yn cymryd rhan ynddo.

Cytunwyd i nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd.

DIM GWEITHREDU PELLACH

- **Gwasanaethau Gadael Gofal**

Cyflwynodd y Prif Reolwr Gweithrediadau Dros Dro adroddiad a oedd yn rhoi trosolwg i'r Panel o gyfrifoldebau deddfwriaethol a'r dylanwadau polisi allweddol mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sy'n gadael gofal. 'Roedd yr adroddiad yn nodi pa wasanaethau a ddarperir ar hyn o bryd i bobl ifanc sy'n gadael gofal yr Awdurdod ym Môn, ac 'roedd yn tynnu sylw at agweddau ar y ddarpariaeth yr oedd angen eu cryfhau a'u datblygu ymhellach er mwyn galluogi'r Awdurdod i gwrdd â'r ymrwymadau uchelgais gan Gomisiynydd Plant Cymru ar gyfer y rheini sy'n gadael gofal.

Cyfeiriodd y Prif Reolwr Gweithrediadau Dros Dro at y negeseuon allweddol o ran sut y mae'r Awdurdod yn parhau i gyflawni ei gyfrifoldebau statudol tuag at blant a phobl ifanc sy'n gadael gofal; sut mae'n ymateb i newidiadau yn yr hyn a ddisgwyllir gan awdurdod lleol mewn perthynas â rheini sy'n gadael gofal fel y diffinnir gan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, a sut mae'n gweithio i gryfhau cydweithio partneriaethol yn y meysydd atal ac ymyrraeth er mwyn targedu cymorth i ble mae ei angen. Mae Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, ynghyd â'r Rheoliadau Cynllunio, wedi cryfhau dyletswyddau awdurdodau lleol tuag at blant sy'n derbyn gofal a'r rheini sy'n gadael gofal, gyda golwg ar sicrhau y byddir yn mynd i'r afael yn

briodol â hawliau'r bobl ifanc hyn i fedru gadael gofal gyda'r sgiliau angenrheidiol i fyw'n annibynnol ac i lwyddo yn y cyfnod pontio wrth iddynt ddod yn oedolion. Mae'r dyletswyddau hyn wedi'u nodi yn yr adroddiad.

Cyfeiriodd y Swyddog at y cyd-destun cenedlaethol a lleol. Mae amryw o astudiaethau cenedlaethol wedi dangos bod plant mewn gofal yn cael eu gorgynrychioli mewn rhai o'r grwpiau mwyaf bregus yn y gymdeithas ac nad ydynt yn aml yn cael yr un manteision a phrofiadau â'u cyfoedion mewn perthynas ag addysg, cyflogaeth, iechyd, tai chymorth parhaus. Yng Nghymru, bu cynnydd o 5% yn nifer y plant sy'n derbyn gofal dros y pum mlynedd diwethaf, ond mae'r ffigwr wedi aros yn gymharol sefydlog dros y tair blynedd diwethaf. Mae nifer y plant sy'n derbyn gofal yn Ynys Môn wedi codi o 78 yn Chwarter 1 2014/15 i 141 yn Chwarter 4 2016/17. Mae Comisiynydd Plant Cymru wedi pennu blaenoriaethau ar gyfer pobl ifanc sy'n gadael gofal ac mae Llywodraeth Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn cefnogi'r blaenoriaethau hynny. Ymwelodd y Comisiynydd ag Ynys Môn yn gynharach yn y flwyddyn a chyfarfu gyda swyddogion allweddol sy'n ymwneud â chefnogi pobl ifanc sy'n gadael gofal.

O ran Ynys Môn, darperir gwasanaethau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a'r rheini sydd wedi gadael gofal gan Dîm Gweithredol y Gwasanaethau Plant yn bennaf, gyda chymorth gan y Gwasanaeth Lleoli a Chymorth a'r Uned Sicrhau Ansawdd. Mae'r adroddiad yn amlinellu cyfansoddiad y timau statudol sy'n delio ag achosion o fewn y gwasanaethau gweithredol a chyfrifoldebau'r timau gweithredol. Mae'n disgrifio'r sefyllfa gyfredol hefyd o ran mynediad pobl sy'n gadael gofal i wasanaethau plant a'r cyfleoedd sydd ar gael iddynt mewn perthynas ag iechyd a hamdden, addysg, hyfforddiant a chyflogaeth, llety a chymorth ariannol. Mae diogelu a rheoli risg yn faterion allweddol ar gyfer y timau gwaith cymdeithasol ac mae'r staff yn eu deall yn glir. Mae paratoi plant a phobl ifanc ar gyfer bywyd ar ôl gofal hefyd yn bwysig ac mae gan y gwasanaeth gynllun prosiect sydd â'r nod o adolygu'r modd y caiff gwasanaethau eu darparu i bobl ifanc sy'n gadael gofal.

Gorffennodd y Swyddog trwy gadarnhau, er bod y gwasanaeth yn gweithio'n galed i sicrhau ei fod yn ymateb i anghenion pobl ifanc sy'n gadael gofal, ni all wneud hyn ar ei ben ei hun. Mae angen parhau â gwaith y llynedd i sicrhau bod holl adrannau'r Cyngor yn ymgysylltu â rhianta corfforaethol ac yn gallu dangos tystiolaeth o sut maent yn cyflawni'r cyfrifoldebau hyn. Mae gan yr Awdurdod ddull Cyngor cyfan o weithredu er mwyn sicrhau bod dyletswyddau diogelu yn cael eu rhannu ar draws adrannau ac ystyrir y byddai dull tebyg, mwy integredig o weithredu mewn perthynas â phobl ifanc sy'n gadael gofal yn ddefnyddiol ac yn fuddiol.

Rhoddodd y Panel sylw i'r adroddiad a'r wybodaeth a gyflwynwyd ynddo a gofynnodd am eglurhad ar y sefyllfa mewn perthynas ag ymgysylltu â'r awdurdod lleol ehangach i gyfrannu at y gwaith o ddatblygu darpariaeth ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a phobl ifanc sy'n gadael gofal. Nododd y Panel ei bod yn hanfodol bwysig i annog a galluogi plant sy'n derbyn gofal a phobl ifanc sy'n gadael gofal i gyfrannu at sut mae polisïau ac arferion yn cael eu datblygu a'u siapio, ac er bod y Panel yn cydnabod na ellir gorfodi pobl ifanc sy'n gadael gofal i gymryd rhan nac i fanteisio ar gynigion o gymorth, pwysleisiodd bod angen i'r Awdurdod allu dangos bod ganddo drefniadau ar waith i fynd ati i geisio barn plant a phobl ifanc am eu gofal.

Dywedodd y Prif Reolwr Gweithrediadau Dros Dro y cynhelir cyfarfodydd rheolaidd ar faterion gadael gofal a bod cynrychiolaeth dda yn y cyfarfodydd hynny o blith gwasanaethau ac adrannau eraill. Gwnaed cynnydd ar fentrau hamdden; yn yr un modd,

mae'r gwasanaeth yn datblygu ei gysylltiadau â chydweithwyr yn y Gwasanaeth Dysgu a Datblygu i sicrhau bod pobl ifanc sy'n gadael gofal yn cael mynediad at yr un cyfleoedd ag a roddir i'w cyfoedion mewn ysgolion ar draws yr Ynys. Bydd y gwasanaeth yn parhau i gefnogi ac annog pobl ifanc i fanteisio ar gyfleoedd addysg bellach gan gynnwys mynychu prifysgol. O ran cyfranogiad, gofynnir i'r Panel gefnogi ymarfer cyfranogi blynyddol i glywed barn pobl ifanc sydd wedi gadael gofal yr Awdurdod.

Dyweddodd Rheolwr Gwasanaethau Plant Dros Dro, wrth i nifer y plant sy'n derbyn gofal gynyddu, y bydd y pwysau ar y gwasanaethau gadael gofal yn cynyddu hefyd. Mae angen gwneud rhagor o waith, yn enwedig o ran cynnig opsiynau llety addas e.e. datblygu llety â chymorth. Mae'n bwysig felly bod yr Awdurdod yn datblygu ei gynlluniau ar gyfer gadael gofal a'i fod yn gwneud hynny mewn ffordd integredig a chyfannol sy'n cynnwys gwasanaethau ac adrannau eraill. Awgrymodd y Swyddog y gallai fod yn amser da i adolygu pa mor dda y mae'r Panel Rhiant Corfforaethol ei hun yn gweithio ac i ystyried a oes angen newid ei fformat i sicrhau ei fod yn parhau i fod yn effeithiol o ran dylanwadu ar benderfyniadau ynghylch ymarfer, polisi a darpariaeth ar gyfer plant a phobl ifanc mewn gofal a'r rheini sy'n gadael gofal.

'Roedd y Panel yn cytuno y byddai adolygiad o fudd i sicrhau nad yw ffocws y Panel yn mynd yn rhy gul ac yn gyfyngedig i dderbyn a nodi data, a'i fod yn gallu dangos bod ei drafodaethau yn arwain at gamau gweithredu sy'n gwella canlyniadau i blant sy'n derbyn gofal gan yr Awdurdod.

Cytunwyd i dderbyn a chefnogi argymhellion yr adroddiad sef.

- **Bod y Panel yn nodi cynnwys yr adroddiad.**
- **Bod y Panel yn derbyn adroddiad diweddarar cyn pen 12 mis ar y cynnydd mewn perthynas â Gwasanaethau Cymorth Gadael Gofal a ddarperir gan yr awdurdod lleol.**
- **Bod y Panel yn hyrwyddo lles plant sy'n gadael gofal a'u hanghenion gyda'r holl adrannau eraill ac asiantaethau partner.**
- **Bod y Panel yn hyrwyddo ymyrraeth wedi'i dargedu ar gyfer y rheini sy'n gadael gofal o ran prentisiaethau, hyfforddiant ac addysg bellach.**
- **Bod y Panel yn nodi effaith newidiadau deddfwriaethol ar y rheini sy'n gadael gofal, sy'n cynyddu cyfrifoldebau'r awdurdodau lleol tuag at bobl ifanc, gan gynnwys cyfrifoldebau ariannol.**
- **Bod y Panel yn cefnogi'r gwasanaeth yn ei fwriad i archwilio a datblygu llety â chymorth ar gyfer pobl ifanc 16-18 oed, gan gynnwys y rheini sy'n gadael gofal.**
- **Bod y Panel yn cefnogi'r gwasanaeth yn ei waith gyda gofalgwyr maeth i ehangu'r hyfforddiant byw'n annibynnol ar gyfer plant mewn gofal.**
- **Bod y Panel yn derbyn ac yn adolygu'r polisi ariannol ar gyfer pobl sy'n gadael gofal mewn cyfarfod yn y dyfodol.**
- **Bod y Panel yn cynnal ymarfer cyfranogiad blynyddol i glywed barn / profiadau pobl ifanc sydd wedi gadael gofal yr Awdurdod.**

CAM GWEITHREDU: Bod Pennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Plant yn cyflwyno adroddiad i gyfarfod nesaf y Panel ar yr opsiynau ar gyfer adolygu swyddogaeth, cylch gorchwyl a threfniadau adrodd y Panel Rhiant Corfforaethol.

- **Y Llwybr Iechyd Emosiynol ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal**

Cyflwynodd Dr Trish Girling, CAMHS a Llinos Edwards, Nyrs Plant sy'n Derbyn Gofal adroddiad ar y cyd ar y sefyllfa bresennol o ran y ddarpariaeth ar gyfer cwrdd ag anghenion iechyd emosiynol Plant sy'n Derbyn Gofal (PDG) yng Ngogledd Cymru.

Dywedodd Dr Trish Girling wrth y Panel fod Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn amlygu'r angen i flaenoriaethu anghenion iechyd emosiynol Plant sy'n Derbyn Gofal (PDG). Nid yw hyn yn cael ei adlewyrchu ar hyn o bryd yn y meini prawf atgyfeirio ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a Glasoed Gogledd Cymru (CAMHS). Er y gellir darparu asesiadau ar gyfer PDG, nid yw gwaith ymlyniad penodol yn cael ei wneud mwyach a allai helpu pobl i fod yn llai agored i ddatblygu cyflyrau iechyd meddwl y gellir eu diagnosio, a byddai angen i PDG fodloni'r un meini prawf â phobl ifanc eraill er mwyn derbyn mewnbwn therapiwtig uniongyrchol. Aeth Dr Girling ymlaen i ymhelaethu ar y sefyllfa bresennol o ran yr hyn sy'n gweithio a'r hyn nad yw'n gweithio, gan dynnu sylw at fylchau a diffyg yn y ddarpariaeth a'r ffaith bod gwahanol asiantaethau yn ansicr ynghylch eu rolau a sut i gael gafael ar gymorth priodol. Dywedodd mai'r cam cyntaf sydd ei angen yw llwybr sefydledig ar gyfer cwrdd ag anghenion PDG; bydd hyn yn darparu eglurder ar gyfer yr holl weithwyr iechyd a'r holl weithwyr statudol eraill ynghylch eu rolau a ble i geisio cymorth mewn modd priodol. Argymhellir gwneud y canlynol-

- i) Mae llwybr wedi cael ei ddatblygu ar gyfer Gogledd-Orllewin Cymru yr argymhellir ei fod yn cael ei dreialu am 6 mis (yng Ngwynedd ac Ynys Môn) a monitro ei effeithiolrwydd. (Roedd y Llwybr Iechyd Emosiynol ynghlwm wrth yr adroddiad er gwybodaeth i'r Panel)
- ii) Cyflwyno'r Llwybr i'r Panel Rhiant Corfforaethol a bod Nyrsys PDG a Seicolegwyr Clinigol CAMHS yn rhaeadru'r wybodaeth i arweinwyr timau lleol yn yr asiantaethau iechyd a statudol, gan gynnwys (ond nid yn unig) CAMHS, Gwasanaethau Cymdeithasol, Panel Comisiynu ar y Cyd, Ymwelwyr Iechyd, Nyrsys Ysgol, Cwnselwyr Ysgolion a Phediatregwyr.
- iii) Mai ffurflen gofalwyr CORAM BAAF yw'r ffordd fwyaf priodol a rhagweithiol o adnabod PDG gydag anawsterau iechyd emosiynol. Pan fo'n dwyn sylw at anghenion iechyd emosiynol, argymhellir bod y Nyrs PDG yn cwblhau Holiadur Cryfderau ac Anawsterau gyda'r person ifanc a'u gofalwyr.
- iv) Pan nad oes modd diwallu angen iechyd emosiynol sy'n bodoli, argymhellir bod hynny'n cael ei gofnodi. Gall CAMHS archwilio'r rhain a llywio unrhyw newid yn y gwasanaeth yn y dyfodol.

Eglurodd Dr Trish Girling bod y newid mawr y mae'r llwybr yn ei gyflwyno yn argymhelliad arfer da ac na ddylai Gwasanaethau Cymdeithasol gytuno i unrhyw therapiau eraill heb ymgynghori â CAMHS er mwyn sicrhau bod plant yn derbyn gofal ar sail tystiolaeth ac sy'n addas i gwrdd â'u hanghenion. Rhaid trafod unrhyw anghenion therapiwtig a allai olygu costau ychwanegol i'r Awdurdod Iechyd yn y Panel Comisiynu ar y Cyd cyn dechrau, a dylid dwyn sylw rheolwyr at unrhyw angen nad oes modd ei ddiwallu'n briodol ac amlygu'r angen hwnnw fel un nad yw'n cael ei fodloni. Byddai'r argymhelliad arfer gorau hefyd yn berthnasol mewn sefyllfaoedd lle gwneir argymhellion gan y Llysoedd Teulu.

Nododd y Panel y wybodaeth a chytunwyd i roi gwybod am y cynigion a'r hyn y maent yn ei olygu i CAF/CASS fel parti sydd â diddordeb ac sy'n darparu cyngor i'r Llysoedd Teulu ar y ffordd orau i sicrhau lles gorau plant sy'n rhan o achosion llys.

Cytunwyd i dderbyn a nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd, gan gynnwys y cynnig ar gyfer treialu Llwybr Iechyd Emosiynol i Blant sy'n derbyn gofal yng Ngwynedd a Môn.

CAM GWEITHREDU: Bod BIPBC yn rhoi gwybod i CAF/CASS am y Llwybr Iechyd Emosiynol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a'r hyn y mae'n ei olygu.

- **Gofalwyr Maeth**

Rhoddodd Arweinydd Tîm Lleoli Plant y Panel wybodaeth am y nifer y Gofalwyr Maeth sy'n gadael y gwasanaeth a'r rhesymau pam eu bod wedi ymddiswyddo neu pam yr oedd eu cofrestrriad wedi dod i ben. 'Roedd y wybodaeth yn cynnwys dadansoddiad fesul achos o'r gofalwyr a oedd wedi gadael y Gwasanaeth Maethu yn ystod 2015/16 a 2016/17.

Dywedodd y Swyddog bod y rhan fwyaf o ymddiswyddiadau wedi digwydd oherwydd bod y lleoliad brys Rheoliad 38 gyda ffrindiau a theulu wedi dod i ben yn naturiol; ychydig iawn yw'r achosion lle mae'r cofrestrriad wedi dod i ben oherwydd problemau. Nid yw patrwm yr ymddiswyddiadau yn dangos unrhyw dueddiadau amlwg sydd angen sylw.

Nododd y Panel y wybodaeth a gyflwynwyd gan nodi hefyd ei fod yn dangos bod y trosiant o ofalwyr maeth ar gyfer y ddwy flynedd dan sylw wedi digwydd oherwydd rhesymau naturiol e.e. lleoliadau teulu a ffrindiau yn dod i ben yn naturiol.

DIM CAM GWEITHREDU

4. DYFARNU CYLLID - CRONFA DYDD GŴYL DEWI I BOBL IFANC SYDD WEDI DERBYN GOFAL 2017-19

Cyflwynwyd i sylw'r Panel lythyr dyfarnu grant gan Lywodraeth Cymru dyddiedig 16 Mehefin, 2017 mewn perthynas â Chronfa Dydd Gŵyl Dewi ar gyfer pobl ifanc sydd wedi cael gofal. 'Roedd Atodlen 1 y llythyr yn cynnwys manylion am ddiben y grant a fyddai am gyfnod o ddwy flynedd o 2017-2019 yn ogystal â'r canllawiau llawn ar gyfer y Gronfa. Mae'r Gronfa genedlaethol o £1m yn cefnogi pobl ifanc sy'n derbyn gofal gan yr awdurdod lleol neu sydd wedi derbyn gofal ganddo yn y gorffennol fel eu bod yn gallu cael manteisio ar gyfleoedd a fydd yn eu harwain at fywydau annibynnol a llwyddiannus.

Dywedodd y Prif Weithredwr Cynorthwyol a Chyfarwyddwr Dynodedig y Gwasanaethau Cymdeithasol wrth y Panel y bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi grant i bob awdurdod lleol a ddwyrennir yn unol â'r fformiwla Plant mewn Gwasanaethau Cymdeithasol gan Lywodraeth Cymru. Y cyllid ychwanegol ar gyfer Ynys Môn yw £19,369 y flwyddyn am ddwy flynedd a chynhelir trafodaethau i benderfynu sut orau i ddefnyddio'r grant yn unol â'r canllawiau a dderbyniwyd. Dywedodd y Swyddog bod yr Awdurdod wedi cael llythyr pellach gan Lywodraeth Cymru ynghylch grant ar gyfer 2017/18 yn unig am bron i £ 200k a oedd yn cynnwys £19k ar gyfer Ymgynghorwyr Personol; £12k ar gyfer profiad gwaith / cyfleon hyfforddi; £97k ar gyfer ehangu Gwasanaethau Trothwy Gofal a £66.5k

ar gyfer gofal ysbaid i ofalwyr. O 2018/19 ymlaen, bydd yr arian hwn yn cael ei gynnwys o fewn y Grant Cynnal Refeniw sy'n golygu y bydd yr arian ychwanegol hwn ar gael i'r Awdurdod ar sail barhaus. Yn ogystal, mae arian ychwanegol o £150k ar gael i'r rhanbarth ar gyfer y prosiect 'Reflect' a £400k i'r Fframwaith Maethu Cenedlaethol - manylion i'w cadarnhau.

Dyweddodd y Prif Weithredwr Cynorthwyol a Chyfarwyddwr Dynodedig y Gwasanaethau Cymdeithasol fod y grantiau yn adlewyrchu rhai o'r blaenoriaethau ar gyfer plant sy'n gadael gofal a leisiwyd gan Gomisiynydd Plant Cymru yn ystod ei hymweliad ag Ynys Môn yn y gwanwyn yn enwedig o ran sicrhau mynediad cyfartal i gyfleoedd cyflogaeth a llety addas ar gyfer pobl ifanc sy'n gadael gofal.

Croesawyd a nodwyd y wybodaeth.

DIM GWEITHREDU PELLACH.

5. GADAEI GOFAL - PROTOCOL AR Y CYD AR GYFER TAI A GWASANAETHAU PLANT

Cyflwynodd y Prif Swyddog Dros Dro Gweithrediadau adroddiad a oedd yn ymgorffori Protocol Gadael Gofal a Thai 2017. Y Protocol yw ymateb yr Awdurdod i gyflawni ei gyfrifoldeb fel rhiant corfforaethol fel y gall pobl ifanc sy'n gymwys i dderbyn cymorth tai gael gwasanaethau cymorth tenantiaeth a llety o safon dda. Drwy weithio ar y cyd, mae'r Protocol yn ceisio sicrhau bod pobl ifanc yn cael dewis o lety addas sy'n ddiogel, yn fforddiadwy ac yn agos at eu cysylltiadau a'u cymunedau.

Dyweddodd y Prif Reolwr Gweithrediadau Dros Dro fod y bobl sy'n gadael gofal yn grŵp amlwg iawn yn y ffigyrau digartrefedd ar draws y Deyrnas Unedig. Gall bod heb dŷ o ansawdd da arwain yn aml at ostyngiad sylweddol yn y cyfleoedd sydd ar gael, er enghraifft mewn perthynas â chyflogaeth ac addysg. Gall effeithio ar les corfforol a meddyliol a gall gynyddu'r risg o ymddygiad troseddol a gwrthgymdeithasol. Mae'r Protocol Gadael Gofal a Thai ar gyfer 2017 yn diweddarau'r protocol cyfredol a bydd yn golygu y gall yr Awdurdod ymateb i'w ddyletswyddau rhianta corfforaethol drwy sicrhau bod pobl ifanc yn cael amrywiaeth o ddewisiadau a'u bod yn chwarae rhan weithredol o ran nodi ble maent yn dymuno byw, y math o lety y maent ei angen a'r gefnogaeth y mae arnynt ei angen i'w cynorthwyo wrth iddynt ddod yn oedolion.

Rhoddodd y Rheolwr Gwasanaethau Tai Cymunedol gyflwyniad ar sut byddai'r Protocol yn gweithredu'n ymarferol. Dywedodd mai atal digartrefedd yw un o brif amcanion y Protocol a dyna pam mae pwyslais ar hysbysu'n gynnar a chynllunio ymlaen. Dangosodd y Swyddog ddwy ffilm fideo fer hefyd i'r Panel, y naill ar brofiadau pobl ifanc a oedd wedi cael eu hunain yn ddigartref ar ôl bod mewn gofal a'r llall ar waith y prosiect Nightstop yn Ynys Môn sy'n helpu pobl ifanc ddigartref ddod o hyd i le diogel i aros un noson ar y tro. Mae'r prosiect yn gweithio drwy wirfoddolwyr yn y gymuned sy'n cynnig gwely, cawod a phryd o fwyd i bobl ifanc rhwng 16 a 25 oed, yn ogystal â chlust i wrando os yw'r person ifanc yn dymuno siarad. Mae pump o wirfoddolwyr o'r fath ar Ynys Môn sy'n gallu cynnig lle i aros am hyd at 3 noson i bobl ifanc aros pan nad oes dewis arall ar gael iddynt ar y pryd. Mae Nightstop yn gynllun cenedlaethol a redir ym Môn gan Digartref Ynys Môn.

Croesawodd y Panel y Protocol diweddaraf fel un a oedd yn darparu fframwaith ar gyfer cryfhau cydweithio rhwng yr Adrannau Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol gyda golwg ar gyfarfod yn well ag anghenion llety pobl sy'n gadael gofal wrth iddynt baratoi ar gyfer byw'n annibynnol. Hefyd, nododd y Panel y Prosiect Nightstop gyda diddordeb; awgrymodd fod angen mwy o gyhoeddusrwydd i'r prosiect ymysg aelodau etholedig a chymunedau ar Ynys Môn er mwyn annog mwy o bobl i wirfoddoli i gynnig llety fel y gellir ymestyn y prosiect.

Awgrymwyd y gellid cylchredeg gwybodaeth am Nightstop Môn yn y ffyrdd canlynol –

- Drwy'r gwasanaeth Teulu Môn sy'n darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth yn ymwneud â phlant a'u teuluoedd
- Mewn sesiwn hyfforddi sydd ar y gweill ar gyfer Aelodau Etholedig ar rianta corfforaethol
- Mewn sesiwn friffio fisol ar gyfer aelodau Etholedig
- Trwy Gyngorau Tref a Chymuned

Cytunwyd i dderbyn a chefnogi argymhellion yr adroddiad sef -

- **Bod y Panel yn nodi cynnwys yr adroddiad ac yn cefnogi'r Protocol**
- **Bod y Panel yn derbyn adroddiad pellach ar effeithiolrwydd Protocol ar y Cyd o fewn 12 mis**
- **Bod y Panel yn cefnogi galluogi'r gwasanaeth i weithredu fel gwarantwr ar gyfer pobl ifanc mewn tenantiaethau preifat.**

GWEITHREDU: Bod Swyddogion yn cymryd camau i godi ymwybyddiaeth o Nightstop Ynys Môn gan y dull a amlinellwyd.

6. ADRODDIAD Y SWYDDOG ADOLYGU ANNIBYNNOL

Cyflwynodd y Swyddog Adolygu Annibynnol ei hadroddiad ar gyfer Chwarter 4 2016/17.

Amlygodd yr SAA yr ystyriaethau canlynol -

- Y patrwm o gynnydd parhaus yn nifer y plant sy'n derbyn gofal, sef 143 ar hyn o bryd. Bu cynnydd o 81% yn nifer y plant sy'n derbyn gofal ers Chwarter 1 2014/15. Mae'r rhan fwyaf o'r plant a'r bobl ifanc hyn yn destun gorchmynion gofal interim neu lawn sy'n golygu eu bod angen cael eu gwarchod. Ymddengys mai'r grŵp oedran amlycaf yw plant 5 i 11 oed gyda chyfanswm o 45; y categori oedran 11-15 yw'r ail fwyaf gyda 43. Mae yna negeseuon yma ar gyfer y Strategaeth Recriwtio a Lleoliadau.
- Mae'r plant a'r bobl ifanc sydd yng ngofal yr Awdurdod ym Môn yn parhau i dderbyn gofal mewn amrywiaeth o leoliadau. Llwyddwyd i gwrdd â'r rhan fwyaf o'r cynnydd drwy gaffael lleoliadau allanol. Erys yr angen i ddiwallu anghenion pobl ifanc o fewn cartrefi preswyl gyda 11 o blant a phobl ifanc yn derbyn gofal ar hyn o bryd y tu allan i'r sir oherwydd diffyg cyfleusterau priodol ar yr Ynys.
- Diogelu sy'n parhau i fod y prif reswm pam fo plant a phobl ifanc yn cael eu lletya gan Gyngor Sir Ynys Môn.

- Unwaith y bydd plentyn yn dod yn blentyn sy'n derbyn gofal, dylid cynnal ymweliadau statudol bob 6 wythnos am y 12 mis cyntaf a phob 3 mis wedi hynny. Ar gyfer Chwarter 4, cynhaliwyd 77.39% o'r ymweliadau statudol o fewn yr amserlen - i fyny o 74.01% yn y chwarter blaenorol. Fodd bynnag, mae'r data yn awgrymu bod angen cymryd camau cywiro a rhoddir sylw i'r mater gyda Gweithwyr Cymdeithasol a Rheolwyr.
- 'Roedd canran yr adolygiadau plant sy'n derbyn gofal a gynhaliwyd o fewn yr amserlen ar gyfer y chwarter yn 95.31 sy'n welliant ar ffigwr y chwarter blaenorol, sef 92.94. Cynhaliwyd 46 o adolygiadau plant sy'n derbyn gofal y tu allan i'r sir. Cwblhawyd cyfanswm o 128 o adolygiadau plant sy'n derbyn gofal yn Chwarter 4 sy'n gynydd sylweddol o gymharu â'r ffigurau ar gyfer pob un o'r chwarteri blaenorol. Mae'r gwasanaeth yn cwrdd yn rhannol â'r galwadau y mae hyn ei roi ar staff Cefnogi Busnes, Ymarferwyr a'r SAA drwy gapasiti SAA ychwanegol a gaffaelir gan bartïon allanol. O 3 Gorffennaf, 2017 bydd gan y gwasanaeth SAA ychwanegol a fydd yn caniatáu i'r uned ddatblygu ei ddull gweithredu drwy ddarparu capasiti i ddatblygu'r berthynas gyda'r plant a'r bobl ifanc sy'n derbyn gofal gan yr Awdurdod a hefyd y modd y cynhelir yr adolygiadau .
- Erys rhai materion ymarfer, yn arbennig o ran argaeledd ac ansawdd y dogfennau ar gyfer yr adolygiadau plant sy'n derbyn gofal. Ceir manylion y rhain yn y rhan o'r adroddiad sy'n ymwneud â Sylwadau a Dadansoddiad ynghyd â'r camau a gymerir i liniaru a mynd i'r afael â'r materion a nodwyd.

Ystyriodd y Panel y wybodaeth a gyflwynwyd ac yn gwneud y pwyntiau canlynol -

- Nododd y Panel fod nifer y plant sy'n dod i ofal yr Awdurdod yn parhau i godi. Gofynnodd y Panel am eglurhad ar y rhesymau sylfaenol am y duedd hon a'r llwybrau sydd ar gael i'r Awdurdod i reoli'r sefyllfa ac i sicrhau bod plant sy'n derbyn gofal yn cael y gofal gorau a mwyaf priodol. Hysbyswyd y Panel bod y cynnydd yn nifer y plant sy'n dod i ofal yn ffenomen genedlaethol a bod y nifer yn lleol yn cael ei ddylanwadu gan faterion cenedlaethol, e.e. cyflwyno'r Amlinelliad Cyfraith Gyhoeddus. Bydd cyflwyno system cofnodi electronig newydd ym mis Awst yn gwella'r ffordd o gasglu gwybodaeth a thrwy hynny'n helpu'r Awdurdod i ragweld rhifau'n gywirach a fydd, yn ei dro, yn helpu'r gwasanaeth i ddeall yr hyn sydd ei angen o ran recriwtio gofalwyr maeth. Mae hefyd yn ystyriaeth, a gadarnheir gan AGGCC, fod ffigurau gwaelodlin yr Awdurdod yn hyn o beth wedi bod yn hanesyddol rhy isel a'u bod yn awr yn nes at ble y disgwylir iddynt fod.
- Nododd y Panel y gellid gwella perfformiad o ran cynnal ymweliadau statudol ac adolygiadau plant sy'n derbyn gofal. O ran ymweliadau statudol, gofynnodd y Panel am eglurhad ynghylch a yw ymweliadau o'r fath wedi bod yn digwydd o gwbl ynteu ai mater ydyw bod yr ymweliadau wedi cael eu gwneud ond heb eu cofnodi'n ffurfiol. Hysbyswyd y Panel bod y gwasanaeth wrthi'n cael ei ailstrwythuro, sy'n cynnwys creu timau llai o ymarferwyr gwaith cymdeithasol; mae'r polisi goruchwyliaeth gwaith cymdeithasol hefyd yn cael ei adolygu a'i gryfhau. Dylai hyn wella dealltwriaeth o bob achos unigol ac arwain at gyfarwyddyd ac arweiniad mwy penodol. Mae'r gwasanaeth hefyd yn ceisio gwerthuso achosion i sefydlu pa rai y gellir eu cau yn ddiogel ac yn briodol, gan leddfu'r pwysau ar weithwyr cymdeithasol a rhyddhau capasiti i ganolbwyntio ar wella perfformiad yn y meysydd a amlygwyd gan y Swyddog

Adolygu Annibynnol. Fodd bynnag, mae'r data'n dangos bod y nifer gynyddol o blant sy'n derbyn gofal yn her o ran sicrhau eu bod i gyd yn cael eu gweld a bod ymweliadau'n cael eu cofnodi. **Nododd y Panel y byddai'n dymuno gweld blaenoriaethu Ymweliadau Statudol o fewn yr adnoddau presennol.**

Cytunwyd i dderbyn adroddiad y Swyddog Adolygu Annibynnol ar gyfer Chwarter 4 2016/17 a nodi'r materion sy'n codi a'r camau sy'n cael eu cymryd i roi sylw iddynt.

CAM GWEITHREDU: Bod y Panel yn cael dadansoddiad yn y cyfarfod nesaf o ymweliadau statudol â'r plant a'r bobl ifanc sy'n derbyn gofal gan yr Awdurdod er mwyn rhoi sicrwydd bod ymweliadau o'r fath wedi digwydd hyd yn oed os nad dynt wedi cael eu cofnodi'n ffurfiol.

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL TROS GYNNAL

Rhoddodd Alison Jones, Rheolwr y Tîm Tros Gynnal, drosolwg i'r Panel o waith y Gwasanaeth Eiriolaeth Tros Gynnal ar draws Gogledd Cymru ar gyfer 2015/16 a 2016/17.

Crynhodd y Rheolwr Tîm y prif bwyntiau fel a ganlyn -

- Rhoddwyd cymorth eiriolaeth yn 2016/17 ar gyfer 354 o blant a phobl ifanc a gyflwynodd gyda 425 o broblemau. Ar hyn o bryd mae'r gwasanaeth yn gweithio ar draws Cymru gyda 647 o blant a phobl ifanc a oedd wedi cyflwyno gyda 872 o broblemau.
- Yn ystod 2016/17 bu cynnydd o 17% (yn ychwanegol at y cynnydd o 50% y llynedd) yn nifer yr atgyfeiriadau ar draws y chwe awdurdod yng Ngogledd Cymru. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 67% dros y ddwy flynedd y mae'r gwasanaeth wedi bod ar waith ac mae'n sylweddol uwch na'r dangosydd perfformiad y cytunwyd arno, sef 20%.
- Er nad oes gan Ynys Môn ddarpariaeth breswyl mwyach, mae Tros Gynnal yn gweld plant a phobl ifanc o Ynys Môn sy'n derbyn gofal mewn unedau preswyl y tu allan i'r sir.
- O ran y gwasanaeth ymweld annibynnol, nid oes gan Ynys Môn unrhyw atgyfeiriadau ar hyn o bryd ac nid yw wedi gwneud unrhyw atgyfeiriadau o'r fath 'chwaith yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf.
- Yn 2015/16 cafwyd 52 o atgyfeiriadau o Ynys Môn a oedd yn cynnwys 135 o broblemau; yn 2016/17 cafwyd 96 o gyfeiriadau o Ynys Môn a oedd yn cynnwys 43 o broblemau, sy'n uwch nag ar gyfer unrhyw awdurdod arall yng Ngogledd Cymru.
- Mae perfformiad o ran ymatebolrwydd y gwasanaeth a'r canlyniadau a gyflawnwyd ar gyfer y plant a'r bobl ifanc sy'n manteisio ar y gwasanaeth yn well na'r Dangosyddion Perfformio Allweddol y cytunwyd arnynt fel y nodir yn yr adroddiad. Ni chafwyd unrhyw gwynion am y gwasanaeth yn ystod y cyfnod ac mae'r atborth llafar gan blant, pobl broffesiynol a rhieni y cafwyd enghreifftiau ohonynt yn yr adroddiad yn adlewyrchu lefelau uchel o fodlonrwydd gyda'r gwasanaeth.
- Mae'r gwasanaeth yn parhau i ddatblygu ac integreiddio arloesedd eu harferion. Mae wedi cynyddu ei bresenoldeb ar y cyfryngau cymdeithasol ac mae wedi ceisio ehangu'r ymwybyddiaeth o'r ddarpariaeth a wneir ganddo. Yn y chwe mis diwethaf, mae'r gwasanaeth wedi bod yn rhedeg cynllun peilot gweithredol sy'n cynnwys cyfarfod cychwynnol gyda'r eiriolwr sy'n egluro'r broses eiriolaeth a beth mae'n ei olygu. Cafodd y cynnig ei dreialu yn Sir y Fflint ond arweiniodd at 6 o atgyfeiriadau yn

- unig.
- Bydd y gwaith o ddatblygu a gwella'r gwasanaeth i'r dyfodol yn cael ei lywio trwy barhau i godi ymwybyddiaeth, hyfforddi a hyrwyddo'r ddarpariaeth o fewn timau Gwasanaethau Cymdeithasol gan y bydd hyn yn sicrhau dealltwriaeth barhaus o'r gwasanaeth a'r meini prawf cymhwyster cysylltiedig a ddylai arwain at fwy o atgyfeiriadau.
- Yr Ymagwedd Genedlaethol tuag at Eiriolaeth Statudol yw datblygu a gweithredu fframwaith cenedlaethol a fydd yn rhoi cysondeb yn y ddarpariaeth eiriolaeth ar draws Cymru gyfan. Y gobaith yw y bydd Gogledd Cymru yn newid y contract presennol a gweithredu'r dull hwn o 1 Mehefin ymlaen 2017. Elfen o'r Ymagwedd Genedlaethol yw'r cynnig gweithredol o eiriolaeth a fydd yn galluogi plant a phobl ifanc gymwys ar draws Gogledd Cymru i gael cynnig gweithredol o eiriolaeth.

Nododd y Panel fod y nifer o atgyfeiriadau i'r gwasanaeth o Ynys Môn yn uchel o gymharu ag awdurdodau eraill yng Ngogledd Cymru. Nododd y Panel hefyd nad oedd Ynys Môn, ar y llaw arall, wedi gwneud unrhyw ddefnydd o'r gwasanaeth ymweld annibynnol yn y ddwy flynedd ddiwethaf. Hysbyswyd y Panel y dylid gweld y nifer uchel o atgyfeiriadau fel rhywbeth cadarnhaol gan ei fod yn dangos bod plant sy'n derbyn gofal a phobl ifanc a gweithwyr proffesiynol fel ei gilydd yn ymwybodol o argaeledd y gwasanaeth ac yn gwybod sut i gael gafael arno. Nid yw'r materion a godwyd yn gwynion, ond yn faterion sy'n codi ym mywydau plant a phobl ifanc plant y maent yn dymuno siarad amdanynt gydag eiriolwr annibynnol.

Cytunwyd i dderbyn yr adroddiad a bod y Panel yn nodi perfformiad y gwasanaeth mewn perthynas ag Ynys Môn.

CAM GWEITHREDU: Bod Rheolwyr Gwasanaethau Plant yn trafod gydag Ymarferwyr Gwaith Cymdeithasol Plant pam nad yw Ynys Môn wedi gwneud unrhyw gyfeiriadau i'r gwasanaeth ymwelydd annibynnol.

8 ADRODDIADAU GWASANAETH

Cyflwynwyd yr adroddiadau Gwasanaeth canlynol er sylw'r Panel -

- Adroddiad y Rheolwr Tîm Lleoli Plant oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y sefyllfa yn Chwarter 4 2016/17 o ran lleoli plant a materion maethu.

Nododd y Panel y wybodaeth a gyflwynwyd ac nid oedd unrhyw gamau gweithredu dilynol.

- Adroddiad y Swyddog Cyswllt Addysg Plant sy'n Derbyn Gofal a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y sefyllfa yn Chwarter 4 2016/17 o ran perfformiad yn diwallu anghenion addysg y plant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal yn Ynys Môn a pharatoi cynlluniau addysg personol.

Nododd y Panel y wybodaeth a gyflwynwyd ac unrhyw gamau gweithredu dilynol.

- Adroddiad y Nyrs PDG oedd yn rhoi diweddiariad ar y sefyllfa yn Chwarter 4 2016/17 o ran perfformiad wrth ddiwallu anghenion iechyd plant a phobl ifanc, gan gynnwys cwblhau asesiadau iechyd.

Nododd y Panel y wybodaeth a gyflwynwyd ac unrhyw gamau gweithredu dilynol.

- Adroddiad y Rheolwr Tîm Dros Dro PDG oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y sefyllfa yn Chwarter 4 2016/17 o ran materion sy'n effeithio ar blant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal gan yr Awdurdod.

Nododd y Panel y wybodaeth a gyflwynwyd ac unrhyw gamau gweithredu dilynol.

9. CYFARFOD NESAF

Nododd y Panel y cynhelir y cyfarfod nesaf am 2:00 pm ar ddydd Llun, 11 Medi 2017.

**Dr Gwynne Jones
Cadeirydd**

DRAFT